

Zevende bijbelstudie over Galaten 3:19-29 – hoofdstuk 7 van ‘Tot vrijheid geroepen’, bijbelstudies over de Galatenbrief, van ds. W. Harinck

1. Zingen: Ps. 130:1 en 2
2. Gebed
3. Lezen: Galaten 3:19-29
4. Welkom en mededelingen

Inleiding

1. In Galaten 3:18 leek de rol van de wet voor Paulus uitgespeeld. Dit vers zegt immers: als de erfenis van het eeuwige leven door de wet is, is ze niet meer uit de belofte oftewel uit het geloof. De kanttekening op vs. 18 zegt het nog eens heel duidelijk: ‘Want deze twee – nl. wet en belofte – strijden tegen elkander, en kunnen tezamen niet bestaan.’ De belofte heeft in vs. 18 het laatste woord, en de rol van de wet lijkt uitgespeeld. Maar dat kan Gods bedoeling niet zijn. God heeft Zijn wet toch niet voor niets gegeven? Zijn wet is toch heilig?

Daarom komt de vraag op: als de wet toch niet rechtvaardig maakt, waarom is ze dan gegeven? Waarom dringt God er dan nog op aan dat we de wet houden? Als de wet niet rechtvaardigt, wat is haar functie dan wel? Voor die vraag zag Paulus zich ook gesteld in zijn brief aan de Galaten. Zij waren als heidenen zonder de wet opgegroeid, en nu lijken ze van Paulus te horen dat de wet en al die wettische consequenties er niet meer toe doen. Daarom kan hij niet om de vraag heen en komt hij in **vs. 19** tot de vraag die op hem afkomt: ‘Waartoe is dan de wet?’

De conclusie kan niet zijn dat de wet er, nu de genade gekomen is, niet meer toe doet. Dan lijkt men te zeggen: Laten we het boze doen, opdat het goede eruit voortkome... Laten we maar zondigen, opdat de genade te groter worde... De jудаïsten beschuldigden Paulus er wel van dat zijn leer van de rechtvaardiging door het geloof die mening in de hand werkte. Maar daar verzette Paulus zich scherp tegen – in de Romeinenbrief noemde Paulus dat een verdoemelijke leer. Daarom ging hij vanaf zijn eerste brief – en dat is waarschijnlijk de Galatenbrief – deze vraag niet uit de weg.

2. In **vs. 19** gaat hij een verrassend antwoord geven: zij//de wet is om de overtredingen daarbij gesteld, totdat het Zaad zou gekomen zijn, die het beloofd was.’ De wet is ‘daarbij gesteld’, eraan toegevoegd. Ze is dus niet het een en het al, maar eraan toegevoegd, ná de belofte aan Abraham. Met welk doel? Ze is, zegt de kanttekening, door God verordend om de overtredingen//de zonden bekend te maken en daarvan te overtuigen. De wet maakt niet rechtvaardig, maar maakt juist duidelijk dat je een zondaar bent. Ds. IJsselstein haalt in een preek over deze stof het voorbeeld aan van een snelle rijder op de rijksweg, die steeds kleine bordjes met daarop ‘100’ passeert. Hij wordt er daardoor steeds aan herinnerd dat hij vér boven die snelheidslimiet zit, dat hij dus tegen de verkeersregels zondigt. Zo wijst de wet er ons steeds weer op dat we zondaren zijn die ingaan tegen de eis van God om Hem lief te hebben boven alles en onze naasten als onszelf. Zo wordt de wet dus als het ware de openbare aanklager. Calvijn zegt dat we op de Sinäi wakker geschud zijn – we zijn toerekeningsvatbaar, we zijn schuldig. De wet was gegeven om te wandelen in de vrees van Gods Naam, maar daar is niets van terechtgekomen. En zo is de functie van de wet nu om ons aan te klagen en ons schuldig voor God te stellen. Het voornaamste doel van de wet is dus ons te laten zien wat er mis is met ons, dat we wetsovertreders zijn, en dat we zelf niet de oplossing kunnen aandragen, omdat we niet in staat zijn om ons volkomen aan de wet te houden.

3. Vervolgens zegt Paulus nog iets waardoor duidelijk wordt dat de wet heel anders is dan de jудаïsten denken, want **vs. 19** gaat verder: ‘totdat het Zaad zou gekomen zijn, Wie het beloofd was’ – dat wijst op Christus. Aan Hem heeft God al in Abraham het erfdeel, de erfenis beloofd van het eeuwige leven. Maar het duurde nog eeuwen vóór Hij in de volheid van de tijd kwam. Tot die tijd was er de wet om de zonde aan te wijzen en te veroordelen. Maar verlossen, vrijspreken, gratie verlenen? Nee, dat kon de wet niet.

Alles wachtte op de komst van de grote Verlosser, de Messias, Christus Jezus, Die al in het paradijs beloofd was.

Ten slotte maakt **vs. 19** nóg iets duidelijk, want ze vervolgt: ‘en zij is door de engelen besteld in de hand van de middelaar’. Het is een heel moeilijke passage die veel uitleggers de nodige moeite heeft gekost, maar de kanttekening maakt duidelijk dat dit ‘in de gemeente geloofd is geweest’ en ook enkele plaatsen in de Schrift wijzen erop, zoals Hand. 7:53, waar Stefanus zegt: ‘Gij, die de wet ontvangen hebt door bestellingen der engelen, en hebt ze niet gehouden.’ Paulus lijkt hier aan te sluiten, zegt C. den Boer, bij een Joodse traditie waarin verteld wordt dat engelen een bemiddelende rol hebben gespeeld bij de overdracht van Gods wet aan Israël op de Sinaï, en dat Mozes als middelaar ten slotte de wet bij het volk heeft gebracht.

Bovendien, zo zegt **vs. 20**, is een middelaar nooit alleen, maar hij staat altijd tussen twee partijen. Dat geldt echter niet van God – Hij is één. En die éne God sprak Zijn belofte tot Abraham rechtstreeks, maar rond de wetgeving was er een middelaar – Mozes – bij betrokken.

Zo wordt de conclusie uit de verzen **19 en 20** al duidelijk: de belofte van God aan Abraham staat voorop, en de wet, door bemiddelaars van God aan het volk Israël doorgegeven, komt op de tweede plaats. De rechtstreekse belofte gaat vóór de wet. De wet is altijd bedoeld geweest als hulpmiddel, als aanwijsstok, als vergrootglas (ds. IJsselstein in de bedoelde preek). Van het begin af aan had ze als doel dat we zouden zien dat er door de wet van ons uit, door doen-en-laten, geen weg terug is naar God toe.

4. De tegenstanders van Paulus zijn er echter nog niet – ze werpen Paulus als het ware een tweede tegenwerping toe in **vs. 21**, en daar moet hij ook antwoord op geven: ‘Is dan de wet tegen de beloftenissen Gods?’ Paulus reageert heel direct: ‘Dat zij verre; want indien er een wet gegeven was, die machtig was levend te maken, zo zou waarlijk de rechtvaardigheid uit de wet zijn.’ Botsen de wet en de belofte nu met elkaar? Zo lijkt het wel. Alsof God twee botsende, twee tegenstrijdige dingen heeft gegeven: wet en genade, wet en belofte. ‘Nee’, zegt Paulus, ‘zeker niet!’ Als God met de wet het doel had gehad om zelf een weg te banen terug naar God toe, dan was het zeker zo gegaan. Maar dat was de bedoeling van God niet, dat is Zijn bedoeling nooit geweest. De wet heeft niet de kracht om levend te maken, maar om te beteugelen en ons schuldig te stellen tegenover God.

5. Paulus heeft bij wijze van spreken alle mogelijkheden t.a.v. de wet nu wel de pas afgesneden. Daarom zegt hij in **vs. 22**: ‘Maar de Schrift het alles onder de zonde besloten, opdat de belofte uit het geloof van Jezus Christus de gelovigen zou gegeven worden.’ We zouden kunnen zeggen: de Schrift heeft alles in de macht van de zonde gelegd; de Schrift houdt de hele wereld gevangen in de zonde; de Schrift sluit heel het mensenbestaan op in het gevangenhuis van de zonde. Dat laat de wet ons zien. De wet is dus niet tegen de belofte, maar drijft er juist toe uit. Er is maar één uitweg: een verzoek om gratie! Daar wil de Schrift ons toe brengen. Het doel van de wet is, zegt Paulus, nooit geweest om mensen beter, om mensen levend te maken. Maar het doel van de wet is en was: leren wanhopen aan onszelf, aan onze eigen inspanningen, en ons vooruit te sturen naar de belofte, zoals dat staat in **vs. 22**: Opdat de belofte uit het geloof van Jezus Christus aan de gelovigen zou gegeven worden. Zou gegeven worden. Niet als loon, maar als een gift, als genade.

6. Om zijn betoog nog wat te verduidelijken gebruikt Paulus vanaf **vs. 23** twee beelden. Het eerste is dat van de wet als een *gevangenisbewaker*, een cipier. We lezen immers in dit vers dat we eer het geloof kwam onder de wet in bewaring waren gesteld en besloten waren tot op het geloof – dat lijkt moeilijk te begrijpen, maar we moeten het lezen als: vóór Jezus Christus kwam, heerste de wet over ons en hield die ons in bedwang; en dat duurde tot aan de tijd dat Christus kwam. Paulus bedoelt hier dus – heilshistorisch – de periode van de wet mee: vanaf de tijd van de wetgeving op de Sinaï tot aan de tijd van Christus’ komst in het vlees. Maar tegelijk schrijft hij deze brief aan de Galaten. Voor hen is – heilsordelijk/bevindelijk – ook de tijd van ‘het geloof’ gekomen: ze zijn in de Heere Jezus gaan geloven

als hun Zaligmaker. Paulus herinnert hen hier aan de tijd vóór ze Christus kenden in hun ongeloof – toen leefden ze als in de boeien, gekluisterd in een uitzichtloos en angstig leven buiten God, want het was voor de afgoden die ze dienden, nooit genoeg.

In vs. 24 gebruikt Paulus nog een beeld, dat van de *tuchtmeester* – ‘zo dan, de wet is onze tuchtmeester geweest tot Christus’. Een tuchtmeester is een zgn. ‘paidagogos’, een slaaf in de Griekse maatschappij die door zijn heer was aangesteld om toezicht te houden op de kinderen van die heer. Hij begeleidde hen van huis naar school en andersom. Hij hield een stevig oogje in het zeil en had ook de bevoegdheid om waar nodig een harde tik en zelfs een flink pak slaag uit te delen. Die kinderen in de Griekse wereld hadden ontzag voor hun tuchtmeester, want hij had altijd wel aanmerkingen op hun gedrag. Zo was het nu eigenlijk ook met de wet – in de oudtestamentische bedeling was de wet de tuchtmeester die de oprechte Israëlieten wel liet beseffen dat ze nooit aan de wet konden voldoen – ze konden de wet nooit tevreden stellen, want het was altijd tekort – en zo dreef de tuchtmeester van de wet hen uit naar een Verlosser – die door een Simeon en een Anna herkend werd als hun Zaligmaker! En zo is het nu ook met de Galaten – ook voor hen kwam de dag waarop ze tot een eind kwamen met hun eigen heidens geploeter om hun goden tevreden te stellen, en zij zich mochten uitleveren in geloof aan Jezus Christus, hun Heiland.

Vs. 25 voegt daar nog aan toe: ‘Maar als het geloof gekomen is, zo zijn wij niet meer onder de tuchtmeester’ – die heeft nu zijn taak voltooid. Paulus zegt dus: Toen de Heere Jezus kwam en ons verlostte, kon de wet geen eisen meer laten gelden; haar functie als tuchtmeester moest ze neerleggen. Waar de Heere is, daar is vrijheid. Jesaja zong er al van in hoofdstuk 61:1: De Geest des Heeren HEEREN is op Mij, omdat de Heere Mij (Christus) gezalfd heeft, om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart. Eerst heeft Hij hen getroffen door de priemende kracht van de wet, maar nu mag Hij voor de gevangenen – opgesloten door de wet – vrijheid uitroepen en de gebondenen opening van de gevangenis geven.

7. Want, zegt Paulus in vs. 26, u bent allen kinderen Gods door het geloof in Christus Jezus. In de weg van jezelf verliezen, van jezelf overgeven, van lege handen die zich uitstrekken naar de Redder en Zaligmaker, in die weg word je aangenomen als een kind. En dat is niet een weg van werken, maar van geloven – zo zegt ds. IJsselstein het in zijn preek die ik vanaf nu kort weergeef. Johannes schreef: Zovelen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht (bevoegdheid) gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven (Johannes 1:12). Geen knechten meer, geen afstand meer, maar kinderen, heel dichtbij. Met alle onverdiende voorrechten van het kinschap daarbij: het ervaren van de liefde van God, de zorg van de Vader, vergeving, troost, nabijheid, bescherming, onderwijs.

8. Want, zegt Paulus in vs. 27, zovelen als u in Christus Jezus gedoopt bent, hebt u Christus aangedaan. U hebt Hem aangedaan, namelijk het kleed van Zijn gerechtigheid. Het betekent zoveel als: Hij heeft dat vuile kleed van de zonde bij u uitgetrokken en heeft u een nieuw kleed gegeven, het kleed van Zijn gerechtigheid. Daardoor ziet God als Hij naar uw leven kijkt, u aan alsof u zo rein was als Christus. Want u draagt Zijn kleed: zonder zonde, zonder schuld.

Daarin klinkt ook iets door van hartelijke bereidheid. Als God in uw leven gekomen is en u de weg heeft gewezen, als Hij u tot Zijn genade heeft gebracht, dan is daar onlosmakelijk een hartelijke bereidheid aan verbonden om voor God te leven. Levend naar Zijn geboden, maar – uit liefde en dankbaarheid. Hugo Binning zegt ergens: ‘De wet brengt zondaars tot Christus en Christus brengt Zijn kinderen weer terug bij de wet. Niet meer om te verdienen, maar om te leven in dankbaarheid, in liefde tot God.’ Ik kan het niet nalaten hier een mooie passage van Comrie in te lassen uit zijn *ABC van het geloof* over het ‘aandoen’ van het kleed van Christus’ verdienste – blz. 37-38.

9. In de gemeente van Christus, zegt Paulus in vs. 28, is geen Jood noch Griek; daarin is geen dienstbare noch vrije; daarin is geen man en vrouw; want gij allen zijt één in Christus Jezus. Vroeger waren de heidenen voor de Joden als een hond. En een slaaf was niet meer dan levend gereedschap. En vrouwen

waren minder dan mannen. Maar nu u aangenomen bent tot kinderen, zegt Paulus, nu bent u één. Ja, iedereen heeft zijn eigen talenten, zijn eigen plaats in de maatschappij en zijn eigen verantwoordelijkheden. We zijn één in Adam, want we hebben allemaal gezondigd en missen de heerlijkheid van God. Maar nu mag Paulus tegen de gelovigen in Galatië ook zeggen – en dat niet alleen als constatering maar eveneens als opdracht – : u bent één, en u hóórt één te zijn in Christus.

10. En indien u, zegt Paulus in **vs. 29**, van Christus bent, zo bent u Abrahams zaad en naar de belofte erfgenamen. Dat is de troost van dit laatste vers voor allen die het eigendom geworden zijn van Christus Jezus. Erfgenamen van, zoals McCheyne het zong, *het erfgoed daarboven, in het Vaderlijke huis*. Omdat we als vijanden verzoend zijn, als goddelozen gerechtvaardigd en als kinderen zijn aangenomen. Als dat zo is, dan is dit onze troost: *Nu reis ik getroost onder het heiligend kruis, naar het erfgoed daarboven, in het Vaderlijk huis. Mijn Jezus geleidt mij door de aardse woestijn, gestorven voor mij zal mijn zwanenzang zijn.*

Zingen: Ps. 86:5